

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-722169-V/13/BA

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 24. VI. 2013

Pan
Włodzimierz Karpiński
Minister Skarbu Państwa

ul. Krucza 36/Wspólna 6
00 - 522 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Na tle skarg nadesłanych do mnie przez pracowników K (.....) S.A. z siedzibą w L. w sprawie niepowołania do składu rady nadzorczej spółki wybranych przedstawicieli załogi, powzięłam wątpliwość, czy uprawnienie pracownicze do posiadania swoich przedstawicieli w radzie nadzorczej spółki powstałej z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, w której akcjonariuszem jest Skarb Państwa jest należycie realizowane.

Skarżący podnoszą że przedstawiciele Ministerstwa Skarbu Państwa, delegowani na walne zgromadzenie K (.....) S.A. otrzymali dyspozycje, by pomimo wyboru przez załogę członków rady nadzorczej, głosować przeciw uchwale o ich powołaniu do rady nadzorczej. Praktyka ta w konsekwencji doprowadziła do niepowołania do składu rady nadzorczej wskazanej spółki wybranych przedstawicieli pracowników.

Zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2013 r., poz. 216 - dalej jako: *ustawa o komercjalizacji*) członkowie rady nadzorczej skomercjalizowanej spółki, w której Skarb Państwa przestał być jedynym akcjonariuszem, powoływani są przez walne zgromadzenie (art. 14 w zw. z art. 12 ust. 1). Przepisy *ustawy o komercjalizacji* przewidują również uczestnictwo pracowników w radzie nadzorczej spółki.

Zasady wyboru tzw. pracowniczych członków rad nadzorczych wskazują że są oni wybierani w wyborach bezpośrednich i tajnych oraz w zgodzie z zasadą powszechności. Nadto regulacja ustawowa przewiduje, że wynik wyborów, a zatem wybór dokonany przez

pracowników spółki, jest wiążący dla walnego zgromadzenia. Zgodnie bowiem z art. 12 ust. 1 *ustawy o komercjalizacji* w czasie, w którym Skarb Państwa pozostaje jedynym akcjonariuszem spółki powstałej w wyniku komercjalizacji, członków rady nadzorczej powołuje i odwołuje walne zgromadzenie, z tym że dwie piąte składu rady nadzorczej stanowią z zastrzeżeniem ust. 2, osoby wybrane przez pracowników albo osoby wybrane w jednej piątej przez pracowników i w jednej piątej przez rolników lub rybaków.

W myśl art. 14 ust. 1 *ustawy o komercjalizacji* od chwili, w której Skarb Państwa przestał być jedynym akcjonariuszem spółki powstałej w wyniku komercjalizacji, postanowienia statutu dotyczące powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej mogą być zmienione, z tym że pracownicy albo pracownicy i rolnicy lub rybacy zachowują prawo wyboru:

- 1) dwóch członków rady nadzorczej w radzie liczącej do sześciu członków, z tym że w spółkach powstałych z przekształcenia przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego rolnicy lub rybacy zachowują prawo wyboru jednego członka rady nadzorczej;
- 2) trzech członków rady nadzorczej w radzie liczącej od siedmiu do dziesięciu członków, z tym że w spółkach powstałych z przekształcenia przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego rolnicy lub rybacy zachowują prawo wyboru jednego członka rady nadzorczej;
- 3) czterech członków rady nadzorczej w radzie liczącej jedenastu lub więcej członków, z tym że w spółkach powstałych z przekształcenia przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego rolnicy lub rybacy zachowują prawo wyboru dwóch członków rady nadzorczej.

Art. 14 ust. 2 *ustawy o komercjalizacji* stanowi natomiast, że członkowie rad nadzorczych, o których mowa w ust. 1, wybierani są w wyborach bezpośrednich i tajnych, przy zachowaniu zasady powszechności. Wynik wyborów jest wiążący dla walnego zgromadzenia.

W mojej ocenie, brzmienie powyższych przepisów jednoznacznie wskazuje, że walne zgromadzenie spółki jest zobligowane do powołania w skład rady nadzorczej pracowników wybranych w wyniku wyborów. Inna wykładnia wskazanej regulacji narusza bowiem prawa pracowników do posiadania swoich przedstawicieli w radzie nadzorczej

spółki, gwarantowane przecież *ustawą o komercjalizacji*. W konsekwencji zaś prowadzi do pozbawienia pracowników wpływu na kształtowanie składu osobowego rady nadzorczej spółki z udziałem Skarbu Państwa, a szerzej także udziału w zarządzaniu spółką.

Zgodnie ze stanowiskiem doktryny, wynik ważnych wyborów pracowniczych członków rady nadzorczej wiąże walne zgromadzenie, które nie dysponuje prawną możliwością podważenia ich wyników. Oznacza to, że „(...) *nie można ingerować w istotę wyborów, zgłoszenia kandydatów, ich liczbę, kwalifikacje itp., poza wymagania ustawowe*” (W. J. Katner, *Komercjalizacja i prywatyzacja. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 84).

Podobne stanowisko zostało przedstawione w judykaturze. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (wyrok z dnia 17 lutego 2012 r., sygn. akt I ACa 35/12, LEX nr 1120032) wskazał, że związanie walnego zgromadzenia wynikiem wyborów pracowniczych do rady nadzorczej oznacza, że „(...) *z chwilą wyboru przez pracowników określonych osób na członków rady nadzorczej po stronie walnego zgromadzenia powstaje obowiązek ich powołania w skład rady nadzorczej. W tym tylko znaczeniu wynik wyborów jest dla walnego zgromadzenia wiążący.*” W dalszej części uzasadnienia Sąd podkreślił, że „*Wiążący walne zgromadzenie wynik wyborów w rozumieniu przepisów art. 14 ust. 2 zd. 2 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oznacza zatem, że w przypadku powołania rady nadzorczej w składzie nieuwzględniającym wyników wyborów, możliwe jest zaskarżenie takiej uchwały z powodu jej niezgodności z prawem. Instrument ten jest zarazem przewidzianą przez ustawodawcę sankcją za ewentualne naruszenie procedury ustalania składu osobowego rady nadzorczej w skomercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym*”

Wskazać należy, że z przepisów prawa rangi ustawowej nie wynika żadne ograniczenie w sprawowaniu funkcji członka rady nadzorczej spółki akcyjnej przez osobę będącą pracownikiem skomercjalizowanego przedsiębiorstwa, która została wybrana do rady nadzorczej przez pracowników. Wprawdzie przepisy *ustawy o komercjalizacji* oraz *ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych* (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm., zwany dalej: k.s.h.) przewidują ograniczenia dotyczące możliwości zasiadania przez pracownika w radzie nadzorczej, lecz nie dotyczą one pracownika wybranego jako przedstawiciela pracowników. Zgodnie bowiem z art. 387 § 1 k.s.h. członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady

nadzorczej. Przepis § 1 ma również zastosowanie do innych osób, które podlegają bezpośrednio członkowi zarządu albo likwidatorowi (art. 387 § 2 k.s.h.). Postanowienia § 1 stosuje się odpowiednio do członków zarządu i likwidatorów spółki lub spółdzielni zależnej (art. 387 § 3 k.s.h.). Regulacja ta wprowadza ograniczenia w sprawowaniu funkcji członka rady nadzorczej przez osoby pełniące inne funkcje w spółce. Głównym celem wskazanych ograniczeń jest bowiem zapobieganie łączeniu funkcji nadzoru i zarządzania. Natomiast wśród wyszczególnionej kategorii osób, które obowiązuje zakaz łączenia stanowisk, nie uwzględniono przedstawicieli pracowników.

Ustawa o komercjalizacji również nie przewiduje ograniczeń w sprawowaniu funkcji członka rady nadzorczej przez pracownika wybranego do rady nadzorczej przez pracowników.

W myśl art. 13 ust. 1 *ustawy o komercjalizacji*, w czasie gdy Skarb Państwa pozostaje jedynym akcjonariuszem spółki, członkowie rady nadzorczej tej spółki nie mogą:

- 1) pozostawać w stosunku pracy ze spółką ani świadczyć pracy lub usług na jej rzecz na podstawie innego tytułu prawnego,
- 2) posiadać akcje lub udziałów u przedsiębiorców tworzonych przez spółkę, z wyjątkiem akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym,
- 3) pozostawać u przedsiębiorców, o których mowa w pkt 2, w stosunku pracy ani świadczyć pracy lub usług na ich rzecz na podstawie innego tytułu prawnego,
- 4) wykonywać zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z ich obowiązkami albo mogłyby wywołać podejrzenie o stronnictwo lub interesowność. Przy czym, zajęciem, o którym tutaj mowa, jest również pełnienie funkcji z wyboru w zakładowej organizacji związkowej (art. 13 ust. 4 *ustawy o komercjalizacji*).

W ust. 2 wprowadzone zostało zastrzeżenie, że ograniczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczą członkostwa w radach nadzorczych, z wyjątkiem rad nadzorczych konkurencyjnych przedsiębiorców. Jednocześnie przewiduje się, że zakaz pozostawania w stosunku pracy w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji nie dotyczy osób wybranych do rady nadzorczej przez pracowników (art. 13 ust. 3 *ustawy o komercjalizacji*).

Ograniczenia w sprawowaniu funkcji członka rady nadzorczej przez wybranego pracownika nie wynikają także z ustaw szczególnych, między innymi, z ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby

pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2006r. Nr 216, poz. 1584 ze zm., art. 4) czy ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2013 r., poz. 254, art. 4).

Oczywistym natomiast jest, że członkiem rady nadzorczej nie może być osoba fizyczna nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych oraz skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa wskazane w rozdziałach XXXIII-XXXVII kodeksu karnego i art. 587 k.s.h. (tak: A. Kidyba, Komentarz zaktualizowany do art. 387 k.s.h., Lex 2013).

W świetle powyższego, skierowane do przedstawicieli Ministerstwa Skarbu Państwa, reprezentujących Skarb Państwa na walnym zgromadzeniu K (.....) S.A. dyspozycje, by pomimo wyboru przez pracowników swoich przedstawicieli do rady nadzorczej, głosować przeciw ich powołaniu, w rzeczywistości zmierzają do obejścia powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Czyniąc powyższą uwagę pragnę jednocześnie zaznaczyć, że nie kwestionuję działań podejmowanych przez Ministra Skarbu Państwa w zakresie należytego sprawowania nadzoru nad majątkiem Skarbu Państwa, w tym wydawania zbioru zasad odnośnie nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa. Pamiętać jednak należy, że udział pracowników w radzie nadzorczej nie skupia się wyłącznie na dbaniu o interesy pracownicze, lecz przede wszystkim prowadzi do partycypacji w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Trudno bowiem podzielić opinię, że pracownicy dbają wyłącznie o własne dobro, nie uwzględniając dobra spółki.

W mojej ocenie, stosowanie kryteriów oceny kandydatów, innych niż wynikające z norm powszechnie obowiązujących, narusza te normy. Czynnikiem wpływającym na brak zaufania Skarbu Państwa do wybranego przez pracowników swojego przedstawiciela, nie może być członkostwo wybranej osoby w związkowej organizacji pracowniczej i podejmowane w związku z tym członkostwem działania. Automatyczne wykluczenie takiego kandydata prowadzić może do naruszenia konstytucyjnej zasady wolności zrzeszania się w związkach zawodowych (art. 59 ust. 1 Konstytucji RP).

Zauważyć także należy, że w sytuacji, gdy pracownik dopuszcza się naruszenia obowiązków pracowniczych, pracodawca może zastosować wobec niego środki prawne wynikające z ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.). Konsekwencją zaś naruszenia obowiązków pracowniczych nie może być automatyczne pozbawienie pracownika możliwości sprawowania funkcji członka rady

nadzorczej, pomimo jego wyboru przez załogę. Działanie Ministra Skarbu Państwa, zalecającego swoim przedstawicielom odpowiednie głosowanie na walnym zgromadzeniu, w rzeczywistości stanowi sankcję, która nie ma swojego umocowania w normach powszechnie obowiązujących.

Mając na uwadze przedstawione powyżej uwagi, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o nadesłanie stanowiska Pana Ministra wobec opisanego problemu, w szczególności w zakresie realizacji gwarantowanych uprawnień pracowników do posiadania swoich przedstawicieli w radzie nadzorczej spółki powstałej wskutek przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, w której Skarb Państwa posiada prawa udziałowe.

Z poważaniem

Jerzy Hujar